Opdatering af områder med ynglende, rastende og fældende gæs i Grønland

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Date: 12. december 2022 | **85**

AARHUS UNIVERSITET
DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

PINNGORTITALERIFFIK
Grønlands Naturinstitut

Datablad

	Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi
Kategori:	Rådgivningsnotat
Titel:	Opdatering af områder med ynglende, rastende og fældende gæs i Grønland
Forfattere:	David Boertmann, Kasper Lambert Johansen & Anders Mosbech
Institution:	Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet,
Faglig kommentering: Kvalitetssikring, DCE:	Daniel Spelling Clausen Kirsten Bang
Ekstern kommentering:	Ingen ekstern kommentering
Rekvirent:	Miljøstyrelsen for Råstofområdet (MR), Naalakkersuisut
Bedes citeret:	Boertmann, D., Johansen, K.L, & Mosbech, A. 2022. Opdatering af områder med ynglende, rastende og fældende gæs. – Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 13 s. – Rådgivningsnotat no. 2022|85. https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2022/N2022_85UK.pdf
	Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse
Forsidefoto:	En flok af fældende kortnæbbede gæs. Constable Bugt, 29 juli, 2009. Foto D. Boertmann
Sideantal:	13

Baggrund

Dokumentet *Regler for feltarbejde og rapportering vedrørende mineralske råstoffer (excl. kulbrinter) i Grønland* (Anon., 2000) (herefter benævnt "feltreglerne") udstikker rammer og regulering for feltaktiviteter i forbindelse med efterforskning af mineralske råstoffer. Reguleringen gælder bl.a. for aktiviteter, der falder inden for områder og perioder, hvor dyrelivet er særligt følsomt over for forstyrrelser.

Områderne og reguleringen i feltreglerne var baseret på den for tiden eksisterende biologiske viden. Grønlands Selvstyre (Miljøstyrelsen for Råstofområdet) har anmodet om revision af feltreglernes kapitel 2 og 3, herunder at rapporter om opdateringerne for de forskellige dyrearter og nye digitale kort skal være tilgængelige via NatureMap (https://naturemap.eamra.gl). NatureMap er en online kort-portal for miljø og natur i Grønland. Information fra NatureMap kan også ses i NunaGIS (https://nunagis-asiaq.hub.arcgis.com) og i LicenseMap under GovMin (https://govmin.gl) som en direkte datalink-service.

Dette notat er en opdatering af teksten om områder med ynglende, rastende og fældende gæs (afsnit 2.03.04) i feltreglerne. Det inkluderer kort med de opdaterede områder og et appendix (1), som lister alle de udpegede fældeområder.

Generel beskrivelse og følsomhed

Flere gåsebestande tilbringer sommeren i Grønland (Boertmann & Glahder 1999). En del af disse bestande er ynglefugle, men en anden og ofte meget stor del er ikke-ynglende, yngre fugle, som benytter sommeren til at skifte fjerdragt. Ynglefuglene opholder sig og færdes ofte par/familievis i forbindelse med vådområder, men fældefuglene samles i store koncentrationer i store vådområder, som kan huse tusinder af fugle.

Fældefuglene fælder deres svingfjer på én gang og bliver derved ude af stand til at flyve indtil nye fjer er vokset ud efter ca. tre uger. De er i de tre uger meget sårbare overfor forstyrrelser, som kan resultere i reduceret kondition, når det skal indlede trækket mod vinterkvartererne (Frederiksen et al. 2017). Fældningen foregår normalt i juli og begyndelsen af august. Det skal nævnes at også ynglefuglene fælder om, sommeren, og det sker samtidigt med at ungerne vokser op.

Den grønlandske blisgås er særligt sårbar, fordi bestanden er lille og i tilbagegang. Dens yngleområder er begrænset til det centrale Vestgrønland (den er endemisk) og den er vurderet som truet (EN) på den grønlandske rødliste. Disse gæs ankommer i slutningen af april/begyndelsen af maj, da landskaberne endnu generelt er snedækkede. De har brug for snefrie områder til at søge føde efter et langt non-stop træk fra Island, og sådanne findes lokalt i visse dale, og gæssene her er meget sårbare over for forstyrrelser (Glahder 1999). Der er ikke tilsvarende områder for de andre gåsearter, måske fordi de ankommer noget senere på foråret til deres ynglepladser

De grønlandske gåsearter er listet i Tabel 1. Bemærk at lysbuget knortegås forekommer med to helt adskilte bestande – en mod vest og en mod øst. Dværg-canadagåsen er en ny ynglefugl i Grønland; ind til nu kun kendt fra et enkelt ynglefund i Thule-området, men den forventes at brede sig.

Alle fuglearter er i Grønland beskytttet jf. "fuglebekendtgørelsen" nr. 17 af 28. oktober 2019 (Anon. 2019), med undtagelse af en række arter som har en fastlagt fangstsæson.

Table 1: De i Grønland ynglende gåsearter med angivelse af deres trusselstatus i Grønland og internationalt (LC: livskraftig, NT: næsten truet, VU: sårbar, EN: truet, NA: kan ikke vurderes) (Boertmann & Bay 2018; IUCN https://www.iucnredlist.org/).

Engelsk navn	Dansk navn	Grønlandsk navn	Videnskabeligt navn	Grønlandsk rødlistevurdering	International rødlistevurdering
Greenland white-fronted goose*	Blisgås	Nerleq qinngoqutilik	*Anser albifrons flavirostris**	EN	LC**
Pink-footede goose	Kortnæbbet gås	Nerleq siggukitsoq	*Anser brachyrhynchus*	LC	LC
Snow goose	Snegås	Kangoq	*Anser caerulescens*	LC	LC
Barnacle goose	Bramgås	Nerlernarnaq	*Branta leucopsis*	LC	LC
Pale-breasted brent goose east	Lysbuget knortegås vestlig bestand	Nerlernaq	*Branta bernicla hrota*	NT	LC**
Pale-breatede brent goose west	Lysbuget knortegås østlig bestand	Nerlernaq	*Branta bernicla hrota*	VU	LC**
Canada goose	Canadagås	Canadap nerlia	*Branta canadensis*	LC	LC
Cackling goose	Dværg-canadagås		*Branta hutschinsii*	NA	LC

*endemisk underart, hvis yngleudbredelse er begrænset til Vestgrønland. **gælder for den samlede bestand på verdensplan, og ikke de lokale underarter, der forekommer i Grønland..

Sårbare perioder

Gæssene er generelt mest sårbare over for forstyrrelser når de er 1/ ude af stand til at flyve i fældningsperioden fra midt juli til tidligt i august, 2/ når de ruger og færdes med gæslingerne rundt i terrænet – typisk i maj til tidligt i august og 3/ særligt for blisgæssene når de ankommer tidligt om foråret omkring månedsskiftet april/maj.

Anbefalede ændringer i feltreglerne

Feltreglernes seneste udgave fra 2000 omtaler gæs i afsnit 2.03.04:

2.03.04. Områder med ynglende og fældende gæs: I følgende perioder skal de i punkt 2.02.01 nævnte aktiviteter godkendes af Råstofdirektoratet:

a) yngle- og fældeområder: I perioderne 15. til 31. maj og 15. juni til 10. august, dog med undtagelserne i punkterne 2.02.02-2.02-03 i perioden 11. juli til 10. august.

b) ynglekoloni med bramgæs: I perioden 15. maj til 10. juli.

DCE og GN anbefaler at ordlyden ændres lidt og at et tredie punkt tilføjes:

2.03.04. Gæs, fælde- og yngleområder: I følgende perioder skal de i punkt 2.02.01 nævnte aktiviteter godkendes af Miljøstyrelsen for Råstofområdet:

a) *Gæs, yngle- og fældeområder: I perioderne 15. til 31. maj og 15. juni til 10. august, dog med undtagelserne i punkterne 2.02.02-2.02-03 i perioden 11. juli til 10. august.*
b) *bramgås, ynglekoloni: I perioden 15. maj til 10. juli.*
c) *grønlandsk blisgås, forårsrasteplads: I perioden 20. april til 20. maj.*

Disse forårsrastepladser var vist på kortene i feltreglerne, men ikke omtalt i teksten.

Disse anbefalinger skal ses i sammenhæng med de anbefalede ændringer af miljørelaterede regler vedr. mineral efterforskning og -udnyttelse, som DCE og GN fremførte på vegne af Miljøstyrelsen for Råstofområdet (Mosbech et al. 2020). Formålet var at sikre at regler og vejledninger lever op til den nyeste viden på miljøområdet og den bedste internationale praksis.

Opdatering af de udpegede områder for gæs

Feltreglernes seneste udgave (2000) viste de udpegede områder på kort (Figur 1).

Disse områder er nu vurderet, revideret og suppleret på baggrund af den viden om gæs, der er rapporteret siden 2000.

Desuden må det forventes – særligt i mere fjerntliggende egne – at der findes vigtige gåseområder, som ikke er registreret. Skulle sådanne områder opdages, vil de ovenfor nævnte reguleringer også skulle gælde her.

Endelig vil DCE og GN anbefale, at kortene vurderes og evt. opdateres med regelmæssige mellemrum for at indarbejde nye informationer.

2.03.04.a Gæs, yngle- og fældeområder

Opdateringen medfører at 12 nye gåseområder er tilføjet kortet (Figur 1).

Et enkelt område har mistet sin betydning (nr. 7, Figur 1) for gæs og er fjernet fra listen.

Det gælder for mange af de oprindeligt udpegede områder, at der ikke foreligger nyere information om gæssenes forekomst, og det anbefales at der foretages nye optællinger her.

2.03.04.b bramgås, ynglekolonier

Ynglekolonierne for bramgæs, som fremgår af kortene i feltreglerne er efter al sandsynlighed stadig aktive. Men det forventes, at der er etableret mange nye, da bestanden har været i fremgang i mange år. Disse fremgår ikke af Figur 2, men samme regulering gælder for dem.

2.3.04.c grønlandask blisgås, forårsrastepladser

Disse forårsrastepladser er af stor betydning for blisgæssene når de ankommer fra deres vinterkvarterer om foråret (Figur 3). Udpegningen er baseret på data fra 1995 og 1997 (Glahder 1999), og ny viden om deres nuværende betydning for gæssene savnes. Områderne var i de oprindelige feltregler kun vist på kortene (og i signaturforklaringen), men ikke omtalt i regelteksten.

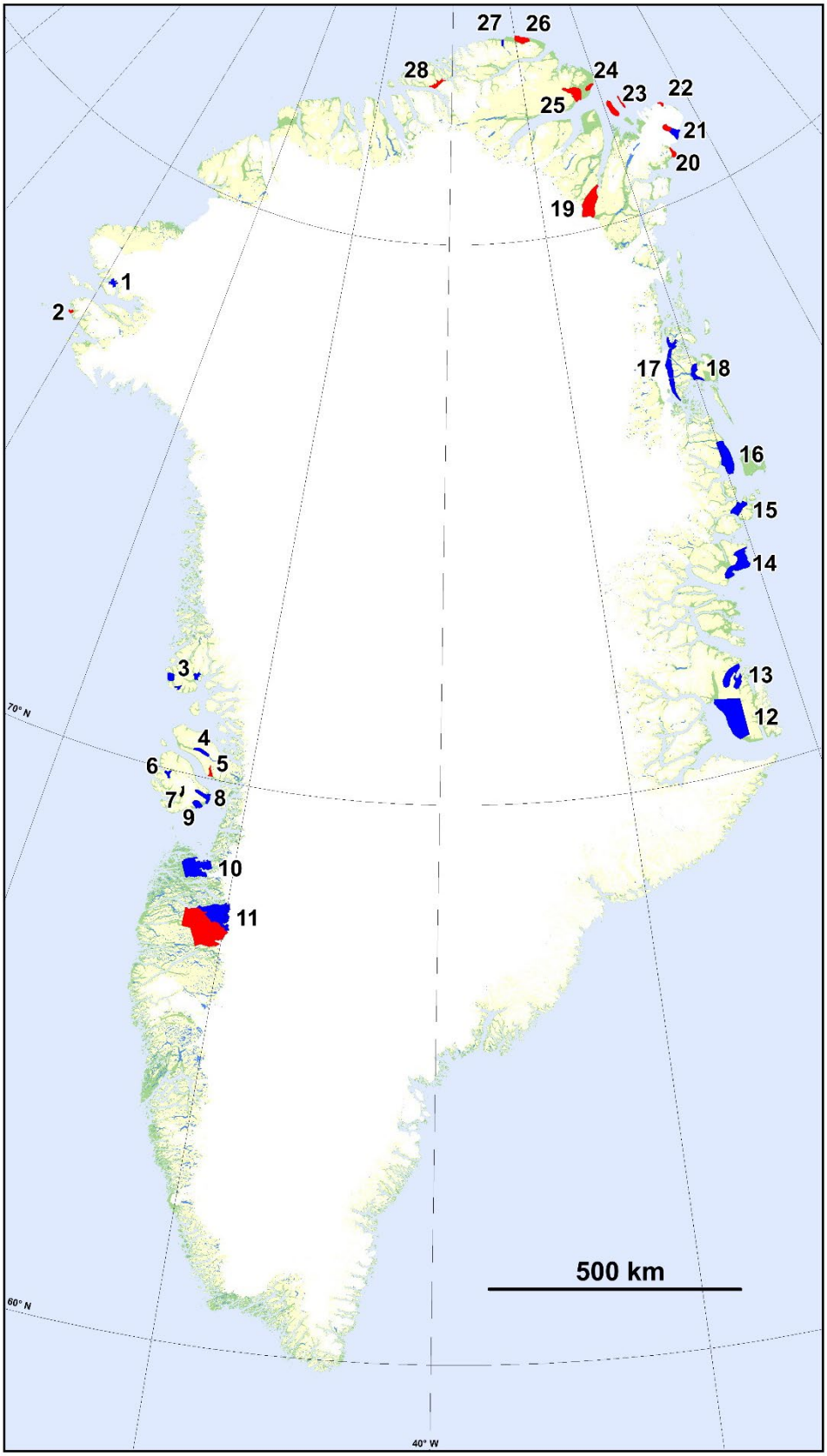

Figur 1: Opdateret kort med de udpegede gåse yngle- og fældeområder. Den røde signatur viser de nye områder, og den blå de oprindelige fra feltreglerne. Den sorte signatur viser det område (nr. 7), der tages ud af listen.

Figur 2: Placeringen af ynglekolonier for bramgæs (røde pletter).

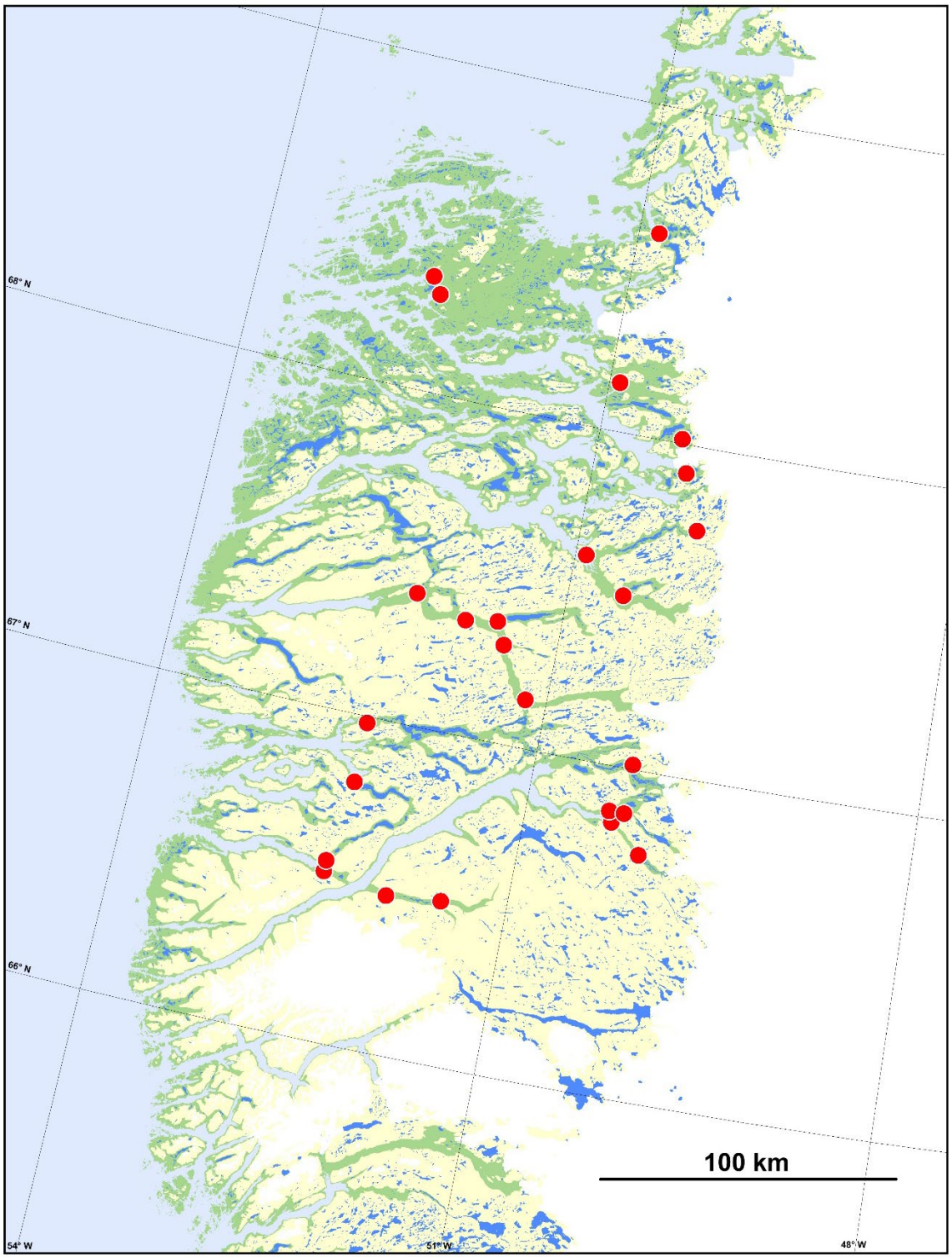

Figur 3: Forårsrastepladserne for grønlandsk blisgås (røde pletter).

Referencer

Anon. 2000. Rules for field work and reporting regarding mineral resources (excluding hydrocarbons) in Greenland. Bureau of Minerals and Petroleum, Government of Greenland. https://govmin.gl/wp-content/uploads/2019/09/Rules_for_Fieldwork_and_Reporting_regarding_Mineral_Resources.pdf

Anon. 2019. Selvstyrets bekendtgørelse nr. 17 af 28. oktober 2019 om beskyttelse og fangst af fugle. https://docplayer.dk/218506742-Selvstyrets-bekendtgoerelse-nr-17-af-28-oktober-2019-om-beskyttelse-og-fangst-af-fugle-anvendelsesomraade.html

Boertmann, D. & Bay, C. 2018. Grønlands Rødliste 2018 – Fortegnelse over grønlandske dyr og planters trusselstatus. Aarhus Universitet, Nationalt Center for Energi og Miljø (DCE) og Grønlands Naturinstitut. https://natur.gl/raadgivning/roedliste/

Boertmann, D. & Glahder, C. 1999. Grønlandske gåsebestande - en oversigt. – Faglig rapport fra DMU, nr. 276: 59 sider. https://dce2.au.dk/Pub/arcticenvironment/reports/ArcticReport115.pdf

Frederiksen, M., Boertmann, D., Labansen, A.L., Laursen, K., Loya, W.M., Merkel, F.R., Mosbech, A. & Aastrup, P. 2017. Review af det videnskabelige grundlag for færdselsregler i følsomme områder for dyrelivet i Grønland. – Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Århus Universitet nr. 242. http://dce2.au.dk/pub/SR242.pdf

Glahder, CM, 1999. Spring Staging Areas of the Greenland White-Fronted Goose (*Anser albifrons flavirostris*) in West Greenland. – Arctic 52: 244-256.

Mosbech, A., Gustavson, K., Aastrup, P., Jacobsen, I.B.D. & Nymand, J. 2020. DCE's og GN's miljøfaglige anbefalinger til to udkast til bekendtgørelser vedr. råstofaktiviteter ifm hårde mineraler fra Miljøstyrelsen for Råstofområdet. – Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 54 s. Fagligt notat nr. 100, 2020. https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notatet_2020/N2020_100.pdf

Appendix 1: Yngle- og fældeområder for gæs, som omfattes af bestemmelsen 2.03.02.

Områdenummeret svarer til numrene på kortet (Figur 1), og referencerne findes i ovenstående referenceliste. Begrebet "international betydning" refererer til Ramsar-konventionens (*Ramsar Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat*) definition: Mindst 1% individerne i en bestand skal forekomme i området.

1 Tasersuit nordvest for Qaanaaq

Vigtigt yngle- og fældeområde for snegås (Best & Higgs 1990).

2 Drown Bugt og Booth Sund nordvest for Thule Air Base

Vigtigt fældeområde for snegås (Boertmann & Mosbech 1999, Burnham et al. 2014). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

3 Sigguup Nunaa/ Svartenhuk Halvø, tre områder

Område af international betydning for fældende og ynglende blisgæs (Glahder 1999, Fox & Glahder 2010, DCE unpublished).

4 Aaffarsuaq-dalen, Nuussuaq Halvø

Område af international betydning for fældende blisgæs (Madsen 2004, Wegeberg & Boertmann 2016, Boertmann & Petersen 2016).

5 Saqqaq-dal, Nuussuaq Halvø

Vigtigt område for fældende og ynglende blisgæs (Wegeberg & Boertmann 2016, Boertmann & Petersen 2016). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

6 Kangersooq og Kuussuaq / Nordfjord og Stordalen, Disko

Område af international betydning for fældende og ynglende blisgæs (Glahder 1999, Egevang & Boertmann 2001a, b, Boertmann & Petersen 2016).

7 Kuannersiut Kuussuat, Disko

Dette område har siden udgivelsen af feltreglerne i 2000 mistet sin betydning for gæs. Det er derfor fjernet fra listen (Egevang & Boertmann 2001b, Boertmann & Petersen 2016).

8 Sullorsuaq og Qaamassoq / Kvandalen and Flakkerhuk, Disko

Area of international importance for moulting Greenland white-fronted geese (Egevang & Boertmann 2001a, b, Wegeberg & Boertmann 2016).

9 Blåbær- og Laksedal, Disko

Vigtigt område for fældende og ynglende blisgæs (Wegeberg & Boertmann 2016, Boertmann & Petersen 2016).

10 Naternaq/ Lersletten, sydøst for Aasiaat

Område af international betydning for fældende og ynglende blisgæs (Egevang & Boertmann 2001a, Boertmann & Petersen 2016).

11 Eqalummiut Nunaat

Område af international betydning for fældende og ynglende blisgæs (Egevang & Boertmann 2001a, b). Nu udvidet i udstrækning.

12 Heden, Jameson Land

Område af international betydning for fældende og ynglende kortnæbbede gæs og bramgæs (Boertmann 1991, Boertmann et al. 2015).

13 Ørsted og Pingel Dal, Jameson Land og Scoresby Land

Område af international betydning for fældende og ynglende kortnæbbede gæs og bramgæs (Boertmann 1991, Boertmann et al. 2015).

14 Østersletten, Badlanddal og Vestersletten, Hold with Hope og Gauss halvø

Område af international betydning for fældende og ynglende kortnæbbede gæs og bramgæs (Boertmann 1991, Boertmann et al. 2015).

15 Albrechtsletten, Wollaston Forland og A.P. Olsen Land

Område af international betydning for fældende og ynglende kortnæbbede gæs (Boertmann 1991, Boertmann et al. 2015).

16 Hochstetter Forland

Område af international betydning for fældende og ynglende kortnæbbede gæs (Boertmann et al. 1991).

17 Vestlige del af Germania Land

Område af international betydning for fældende og ynglende kortnæbbede gæs (Boertmann et al. 1991).

18 Centrale Germania Land

Område af international betydning for fældende og ynglende kortnæbbede gæs (Boertmann et al. 1991).

19 Skjoldungedal

Vigtigt fældeområde for kortnæbbet gås (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

20 Sommerterrassen, nordøstlige Amdrup Land

Område af international betydning for ynglende og fældende lysbugede knortegæs (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

21 Kilen, Kronprins Christian Land

Område af international betydning for ynglende og fældende lysbugede knortegæs (Hjort et al. 1987, Boertmann et al. 2015). Nu udvidet i forhold til den trykte udgave af feltreglerne.

22 Nakkehoved, Kronprins Christian Land

Område af international betydning for ynglende og fældende lysbugede knortegæs (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

23 Prinsesse Margrethe Ø og Prinsesse Thyra Ø, Independence Fjord

Område af international betydning for ynglende og fældende lysbugede knortegæs (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

24 Mudderbugten, Herluf Trolle Land

Område af international betydning for ynglende og fældende lysbugede knortegæs (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

25 Vitskøl Elv-area, Herluf Trolle Land

Område af international betydning for fældende kortnæbbede gæs (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

26 Bliss Bugt og landet øst for, Johannes. V. Jensen Land

Vigtigt fældeområde for kortnæbbet gås (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

27 Land south of Constable Bugt, Johannes. V. Jensen Land

Område af international betydning for fældende kortnæbbede gæs (Boertmann et al. 2015).

28 Siriuspasset, Nansen Land

Område af international betydning for fældende kortnæbbede gæs (Boertmann et al. 2015). Ny i forhold til den trykte version af feltreglerne.

Referencer

Best, J.R. & Higgs, W.J. 1990. Bird population status changes in Thule district, North Greenland. - Dansk Ornitologisk. Forenings Tidsskrift 84: 159-160.

Boertmann, D., 1991: Distribution and numbers of moulting non-breeding geese in Northeast Greenland. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 85: 77-88.

Boertmann, D. & A. Mosbech 1999. Bemærkelsesværdige fugleobservationer fra Vest- og Nordgrønland, 1992-1998. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 93: 145-152.

Boertmann, D. & Petersen, I.K. 2016. Aerial surveys of geese, seaducks and other wildlife in the Disko Bay area, West Greenland, July 2015. – DCE Technical Report, 78, 25 pp.

Boertmann, D., Olsen K. & Nielsen, R.D. 2015. Geese in Northeast and North Greenland as recorded on aerial surveys in 2008 and 2009. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 109: 206-217.

Burnham, K., Sinnet, D., Johnson, J.A., Burnham, J.L.H., Baroch, J., & Konkel, B.W. 2014 New Species Records and Changes in Abundance of Waterfowl in Northwest Greenland. – Polar Biology 37:1289-1300.

Egevang, C. & Boertmann, D. 2001a. The Greenland Ramsar Sites, a status report. – National Environmental Research Institute (NERI), Technical Report No. 346, 96 pp.

Egevang, C. & D. Boertmann 2001b. The Ramsar sites of Disko, West Greenland. A Survey in July 2001. – National Environmental Research Institute, Denmark. Technical Report no. 368.

Fox, A.D. & Glahder, C.M. 2010. Post-moult distribution and abundance of white-fronted geese and Canada geese in West Greenland in 2007. – Polar Research 29: 413-420.

Glahder, C.M. 1999. Moulting Greenland White-fronted Geese: Distribution and concentrations in West Greenland: Pp 118-142 in Glahder, C.M. Sensitive areas and periods of the Greenland White-fronted Goose in West Greenland. – Ph.D. thesis. National Environmental Research Institute, Denmark, 142 pp.

Hjort, C., Håkansson, E. & Mølgaard, P. 1987. Brent Geese *Branta bernicla*, Snow Geese *Anser caerulescens* and Barnacle Geese *Branta leucopsis* on Kilen, Kronprins Christian Land, Northeast Greenland, 1985. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 81: 121-128.

Madsen, J. 2004. Survey of moulting and breeding geese in Nuussuaq and north Disko. Pp. 15-18 in Boertmann D. (ed.) Background studies in Nuussuaq and Disko, West Greenland. – National Environmental Research Institute, Technical Report No. 482.

Wegeberg, S. & Boertmann, D. (eds) 2016. Disko Island and Nuussuaq Peninsula, West Greenland. A strategic environmental impact assessment of petroleum exploration and exploitation. – Scientific report from DCE, Aarhus University 199.